

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na celi polt.

List za šolo in dom.

Velja
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 13.

V Ljubljani 1. julija 1872.

Tečaj XII.

Ljudske šole in slovenski starši.

Dobre narodne šole sploh in posebno dobre narodne ljudske šole so prepotrebne. To je resnica, katero so pretresovali in priporočevali slovenskemu ljudstvu vsi naši časniki posebno „Slov. Narod“ pa „Novice“, od kar izhajata, tedaj leta in leta. Vse to pisanje in govorjenje dotično po taborih in naših društvih je imelo precej vspeha.

Slišali smo praviti kmete, kateri dosta trosijo za mladino v šoli, da to veseli delajo, da bi celo polovico svojega premoženja radi potrosili samo, da se otroci veliko koristnega naučijo, ker bi potem laže živeli doma, ali pa na tujem boljše službe dobivali. Drugi starejši britko obžalujejo, da jih niso starši v šolo pošiljali, ker si ne morejo pomagati zdaj, ko jih revščina pritiska. Nekemu je bilo žal za mlada leta, v katerih je doma živel, kakor zajec v grmu.

Drugih kmetov je pa, o žalibog! še mnogo, ki se ne zavedajo važne te resnice, akopram jo slišijo zmirom ponavljati. Nepremišljeno govorijo, kakor nekatera gospoda še blodi: „Kmet naj zna kopati in le kopati, vse drugo je odveč; dober poljedelec nima časa, pečati se z drugimi rečmi, in otroci naj pasó živino, s tem bodo bolj koristili hiši, nego da hodijo v šolo“.

Tako govoreči kmetje so pač velike reve na duhu, oni ne vedó, da tako uči tista gospoda, kateri je v lastni dobiček in prid, da so niži stanovni nevedni, da je potem laže dère. Da pa krijejo te gerde misli, terdijo, da toliko rajše ubogajo ljudje, kolikor bolje so nevedni. To pa ni res, ker gotovo rajše sluša razvit človek, ki sam previda in se prepriča, da je koristno in potrebno na svetu v raznih okolščinah tudi slušati.

Res je pa, da se morajo kmetčki otroci uže iz mladih nog učiti in vaditi kmetovati; toda celi dan, celi teden delati otrokom še mogoče ni,

in težavnega delovanja se tudi lotiti ne morejo; torej najprimernejše in najkoristnejše je, da hodijo tudi v šolo, v kateri vsak dan slišijo kaj novega in dobrega. Če pa pasó živino, to prav je potrata časa. Otroci ne morejo biti še dobri varuhi živini, in kaj tudi delajo na paši! Igrajo se, skačejo, a kmetovanja se tam gotovo ne učijo. Ali ne bi bilo bolje, da se, kakor v Istriji, Dalmaciji in v drugih krajih, odrasli čredar vzame za celo vas, ali da nekateri revni starčki, ki ne morejo drugega delati, čredovanje prevzamejo. Ti naj po pašnikih se sprehajajo, in tam svojo fajfo kadé. Ali naj se šolske ure tako uredijo, da so predpoldne in popoldne pred pašo. Če tudi to ni mogoče zaradi posebnih okolnosti, izmisliti se dá kak drug način, pastir se uže najde. Otroci so pa za šolo, da si pridobijo znanosti za prihodnje življenje.

Po navadi oddá oče svoje premoženje enému sinu, in drugi morajo večidel po svetu v Gorico, v Terst in še dalje. Zdaj prašamo, kdo dobí lože in še boljše službe, ali tisti mladeniči in dekleta, kateri znajo tudi pisati, brati, računati, in so umni in razvitega mišljenja; ali pa taki, ki ne znajo vsega tega nič, in so zabiti, okorni, da stopijo v svet, kakor žrebeta iz pašnika? Gotovo bodo le prvi dobre službe dobivali, in v sedanjih časih samo oni, kajti skoro vsak gospodar in vsaka gospodinja v mestih tirja dan denes, da znajo posli, če nič drugega višega saj dobro brati, računati in pisati. Če tega ne znajo, in so poštene duše, dobivajo sicer toda le slabe, zadnje službe, in so zmerom revni. Če pa niso prav pošteni in v kristjanskih čednostih krepki, nočejo revščine terpeti, ampak se vdajo hudobnemu življenju vsake verste, potem polnijo ječe pa bolnišnice, in občine morajo plačevati te stroške po stotinah na leto.

Kdo je in bo v prihodnje tega kriv? Kdo drugi nego starši, ki pošiljajo otroke na pašnike, kateri tratijo lepi čas mladih let, namesto, da bi jih, kakor ob nedeljah v cerkev, vsak dan pošiljali, in če je treba, tudi silili v šolo. Iz nevednosti izhaja največkrat revščina, iz revščine pa mnogokrat prostitucija, tatvina in druga hudodelstva. Starši, ki rodé otroke na svet, imajo sveto dolžnost, skerbeti za njih prihodnjo srečo, da se jih v poznih letih hvaležnega serca spominjajo, a ne da jih krivijo svoje nesreče obžalujoči, da so jih z živino na pašo gonili namesto v šolo. Kaka pomoč je to, če dobivajo sinovi in hčere od staršev en par sto goldinarjev deležnice (parta). Ali ne bi veliko več izdalo in več pomagalo, če dobijo od hiše na pol manje denarja, da pa popustijo dom in stopijo v svet s toliko večim znanjem? Vzgleđ so nam posebno Švicarji, katerih je toliko po vseh deželah raztrošenih, in povsod dobivajo izverstne službe, toda domá je davek za šolo največji davek, in najrajše ga plačujejo, kajti sreča njih otrok jim je največa skerb tako, da je v več krajih šola najlepša hiša v vasi.

Da pa šole zares koristijo, morajo biti: 1.) Narodne, to je, narodni jezik, torej pri nas mora slovenski jezik podučni jezik biti; kajti otroci

se najlože, najhitreje in najbolj temeljito v maternem jeziku učije, ker ga znajo, kolikor je otrokom mogoče. 2.) Morajo šole dobre učitelje imeti. Izverstni ne morejo vsi biti, ali vsaj dober učitelj more vsak biti, to je, on mora razen moralnega zadržanja svoje predmete sam temeljito znati, móra dalje znati otrokom razumno predavati, ker nauk je le takrat zdaten, če učenec vse natančno razume, kar se ima na pamet učiti. Iz glave blebetati in nič razumeti, manj je ko nič, potrata časa je, in škoda za ves trud. Zraven ima duševne moči v učencih po mogočnosti razvijati, v ta namen priporočamo knjige: „Lehrbuch der Erziehung und des Unterrichtes von Ohler“ in pa „Ricke's Erziehungslehre“, in želimo, da bi eno ali drugo kdo dobro poslovenil. Tudi v šoli veljá pametna ostrost, kedar je potrebna, pred vsem pa prijaznost, da otroci z veseljem v šolo hodijo. Vemo, da so to znane reči, toda takošne so, da jih je treba vedno ponavljati in povdarjati, ker so težavne in prevažne. Šole so bodočnost našega naroda, zatorej je na vse moči skerbeti za dobre učitelje. Njim samim mora največ mar biti za lastni napredek, ker časi in naše potrebe zahtevajo vedno več znanosti.

Beroči podučljive knjige n. p. knjigo prirode Schödler-jevo izdano po Matici in pogovarjaje se s kolegi o šolskih predmetih naj skušajo zadostiti novim zahtevam, in naše šolske oblastnije naj marljivo gledajo na tako napredovanje, ene spodbudovaje, izverstno pa izvanredno podpiraje. Z novo postavo in z novimi plačili nastopila je nova doba, razmere so pa po deželi take, da je več občin, katere niso z učitelji zadovoljne, naspotno je učiteljev, kateri niso zadovoljni z občino in želijo proč, ene in drugi želijo to iz raznih vzrokov.

Menimo, da je gledé na vse okolnosti prav zdaj najbolj primeren čas splošne reorganizacije. Prva je pri šolah, da sta učitelj in občina zložna, da se učitelji in starši vzajemno podpirajo, potem je treba te razne moči po deželi po potrebah in zmožnostih primerno porabiti, zatorej gorko priporočamo novo razdelitev služeb po razpisanem občnem konkurzu. Občinam in staršem pa naj bo za šole posebna skerb, ker šol pri nas zlo pomanjkuje.

(„Soča.“)

Pisanje in branje ob enem.

(Pri uč. shodu gov. J. Grebence.)

Da pervenci pri pisanji in branji ob enem vspešno napredujejo, podučevati morajo se n a r a v n o, kajti le po naravni poti pride se najlažje in najhitreje do namena. Naravno pot do branja, pa najdemo, ako pogledamo kako se je branje pričelo. To pa je bilo tako-le:

Človek je vsako stvar, ktero so mu čuti duši predstavljali, imenoval, to je, vsako stvar zaznamoval je z drugačnim združenjem govornih